

Medicina d'Occitània

ELS CHAUFFARD, METGES D'AVIGNON, PROFESSORS A PARÍS

Jacint Corbella i Corbella

Acadèmic numerari.

El nom de Chauffard és ben conegut en la medicina, principalment perquè ha originat diferents epònims, lligats a la figura d'Anatole-Marie-Émile Chauffard, professor de la facultat de medicina de París, catedràtic de Clínica Mèdica. El seu pare, Paul-Émile Chauffard, ja era catedràtic de París, i ambdós foren membres de l'Académie de Médecine. Van néixer a Avignon, ciutat cap del departament de la Vaucluse, l'antiga ciutat dels papes. L'avi, també metge destacat, fou l'iniciador de la nissaga.

El tercer dels Chauffard, el més conegut, és **Anatole-Marie-Émile**, citat més breument com Anatole, tot i que sovint en molts escrits que els esmenten, consten tres noms. Va néixer a Avignon el 22 d'agost de 1855. Visqué prop de vuitanta anys, morint a París l'1 de novembre de 1932. La seva carrera fou brillant. Va fer els estudis de batxillerat al Lycée Louis-le-Grand de París, i allà seguí medicina, essent extern el 1877, intern el 1878 i doctor en medicina el 1882, amb la tesi "*Étude sur les déterminations gastriques de la fièvre typhoïde*". El 1886 va guanyar una plaça d'agregat de medicina. La seva tesi d'agregació va ser sobre "*Des crises dans les maladies*". Fou metge dels hospitals, 1888, i cap de servei en diferents centres: Broussais, 1889-94, Laennec, 1894; Cochin, 1894, on va succeir a Dujardin-Beaumetz.

Com a professor el 1894 és encarregat d'un curs de clínica al Cochin, fins el 1900, i després al Necker, 1906-1909. El 1909 és nomenat professor d'història de la medicina i de la cirurgia. Finalment el 1911 és professor de Clínica Mèdica a l'hospital Saint-Antoine (tercera càtedra) substituint a Hayem. El 1925 es jubila i passa a professor honorari.

Fou un bon mestre de clínica, va publicar relativament poc, pel que fa a llibres o monografies, però els seus articles i descripcions foren importants. Un llibre bastant conegut són les "*Leçons sur la lithiase biliaire*" (París, Masson, 1914), amb un segona edició el 1922. Té 242 pàgines. I ha estat reimprès, en facsímil, fa pocs anys, i així es troba en el mercat digital. També té interès el text "*De la guérison apparente et de la guérison réelle dans les affectios hépatiques*" (París, 1890), de 120 pàgines.

Però la fama de Chauffard ve sobretot perquè el seu nom està lligat a algunes descripcions clíniques. La més important és potser la síndrome o *malaltia de Minkowski-Chauffard*, que és una forma d'anèmia hemolítica familiar, congènita, amb icterícia,

esplenomegàlia i hematies arrodonits (esferocitosi). Minkowski la va descriure el 1900, però Chauffard ja havia publicat, el 1899 a "Semaine médicale" un article sobre "*Des hépatites d'origine splénique*". També és conegut com a esferocitosi hereditària. Oskar Minkowski (1858-1931) fou professor de la universitat de Breslau, d'origen lituà, que va fer estudis fonamentals sobre el paper del pàncrees en la diabetis.

La *síndrome de Still-Chauffard*, és una forma d'artrosi reumatoide juvenil amb lesions de tipus tuberculós, causades per un micobacteri diferent del bacil de Koch.

Una forma de combinació de l'artritis reumatoide de l'adult, juntament amb anèmia, i fetge i melsa grossa, úlceres a les cames i leuco i trombopènia, s'anomena síndrome de Felty, però també de Chauffard-Ramon.

I encara s'ha donat el nom de "*síndrome de Troisier-Hanot-Chauffard*", a una forma de cirrosi, amb fetge gran, pigmentació de la pell i associada a diabetis mellitus. També ha rebut el nom de diabetis broncejada i d'hemocromatosi. Els altres dos titulars de l'epònim són Charles Émile Troisier (1844-1919) i Victor Charles Hanot (1844-1896).

Cal remarcar que en el camp dels epònims hi hagué en un temps molta competència, per lligar el nom d'un metge a una forma clínica, i a vegades no hi ha ni unitat ni unanimitat. Però el cas de la malaltia de Minkowski-Chauffard és de les que la denominació s'ha consolidat.

El segon dels Chauffard coneguts és **Paul-Émile**. Va néixer a Avignon el 18 de maig de 1823 i morí a París el 6 de febrer de 1879, quan tenia cinquanta-cinc anys. Ja s'ha dit que era fill d'un metge destacat d'Avignon, que a més fou un temps alcalde de la ciutat. Va fer els estudis de medicina a París, on el 1842 és intern. Es doctora el 1846 amb la tesi "*Essai sur les doctrines médicales suivies de quelques considérations sur les fièvres*".

Aleshores torna a Avignon el mateix 1846, substituint el seu pare com a metge en cap de l'hospital. Hi està deu anys. Després retorna a París, on guanya el concurs d'agregat l'any 1857, amb una tesi d'agregació sobre "*Parallèle de la goutte et du rhumatisme*". Supleix a Andral en el curs de Patologia general. El 1860 és metge dels hospitals i treballa al Cochin i al dels "Enfants malades". El 1870 serà professor de Patologia i Terapèutica generals, reemplaçant

a Lasègue. Sembla que va tenir un paper important en la transformació de l'Escola de Medicina de Lyon en facultat.

La seva obra escrita és extensa. Potser el llibre més important són els *"Principes de Pathologie Générale"*, París, 1862, amb més de set-centes pàgines. La seva visió de la medicina té una orientació bastant definida en sentit conservador. Hi reflecteix sovint la seva ideologia, com catòlic clàssic. Una monografia d'un cert interès és *"De la philosophie dite positive dans ses rapports avec la médecine"*, París, 1863, fulletó de poc menys de cinquanta pàgines. També *"Étude comparée du génie antique et de l'idée moderne en médecine"* (París, 1855), breu, d'unes cent pàgines. Més extenses, amb més de dues-centes pàgines, són dues monografies: *"De la fièvre traumatique et de l'infection purulente"* (París, 1873), i *"De la spontanéité et de la spécificité dans les maladies"*. Molt més ampli és un text amb una visió molt general, gairebé més enllà de la medicina *"La Vie, étude et problèmes de biologie générale"*, (París, 1873).

El primer de la nissaga és **Denis Étienne Hyacinthe Chauffard**, també nascut a Avignon el 26 de desembre de 1796. i mort, sobrepasant la vuitantena, a Avignon el 14 de desembre de 1880. Va ser metge cap dels hospitals i presons de la ciutat, i alcalde els anys 1847-1848. Era fill d'un comerciant, i home molt ben relacionat i amb prestigi a la ciutat. No hem trobat si va deixar obra escrita, però sabem que l'any 1825 va ser elegit membre corresponent de l'Académie de Médecine. És el primer de les tres generacions de metges coneguts amb el mateix nom. Després la nissaga continuarà

amb enllaços de matrimoni. Una filla d'Anatole es va casar amb Georges Guillain, professor a la facultat, acadèmic i neuròleg de primera línia.

Els Chauffard a l'Acadèmia de Medicina. La nissaga i la continuïtat. Els tres Chauffard esmentats van ser membres de l'Académie de Médecine, i per via de casament de la filla i néta, encara van seguir dues generacions més.

El primer Chauffard fou elegit membre corresponent, per la secció de medicina, a la fornada del 5 d'abril de 1825. Gairebé mig segle més tard, el 14 de febrer de 1871, fou elegit associat nacional. Aleshores el seu fill Paul ja era acadèmic de número.

El segon, Paul Émile, va ser elegit membre de la secció de Patologia Mèdica el 21 de maig de 1867. El seu elogi va ser fet per H. Roger el 1879 i per J. Bergeron el 1890. El tercer, Anatole Émile, fou membre de la mateixa secció de Patologia mèdica, elegit el 16 de desembre de 1902. Va ser president l'any 1923. El seu elogi va ser fet per P. Ravaut el 1932 i per G. Laroche el 1954.

Georges Charles Guillain, gendre d'Anatole, fou membre de la secció de Patologia mèdica, elegit el 2 de març de 1920. President l'any 1942, morí a París el 29 de juny de 1961, llegint el seu elogi el gener de l'any següent Th. Alajouanine. El gendre de Guillain casat amb la seva filla Yvonne, era Mathieu Jean Raymond Garcin, (1897-1971), que també fou un neuròleg destacat, membre de l'Académie, per la secció de medicina, elegit el 31 de maig de 1960.

Anatole Chauffard (1882-1932)

Paul Emile Chauffard (1823-1879)